

Fiskatilvirkanin

„Føroyatíðindi“.

Neyðarslig undanfórsla.

„Et kantsigt Angreb“ kallar „Føroyatíðindi“ aftursvar sítt til okkara um klippfiskatilvirkanina og meinar harvið, at vit eru loppir á uttan grund. Tað kann væl vera, at ritstjóri „Føroyatíðindi“ av grein okkara hevur fatað, hvussu tápuliga langt hann var vassaður út á eitt dýpi, hann ikki kendi; men so mátti hann heldur sagt tað burt út, enn komið við so neyðarsligari undanfórslu, sum hann kemur við í nr. 22. At hetta neyðar forsvar er sett við petil, er fyrri so vítt snílt, sum at tað tá er minni ásynuligt, og tað er tí eisini fyrri bestum.

At blaðstjórin ikki dugur Føroyskt sofrætt, at hann fæst við at skriva tað, prógvur blað hansara best; men nú týkir okkara heldur ikki hann dugur at lesa landsins mál við skili og fatan.

Okkara spakmaltu spurnarformaðu yvirkrift: „Hvat ætlaar „Føroyatíðindi“ at fremja við grein sínari?“ kallar hann: „den ophidsende Overskrift“.

Nei, okkara ætlan var ikki at osa nakran upp, men bert alvorliga at mótmæla einum blaði, sum í gáalogyskrivur upp og niður á ein tilfikan hátt, at útlendingar, sum keypa okkara vírkaða fisk fáa fleiri grundir, enn teir longu hava til at driva niður fiskaprísir fyrri okkara reiðarum og fiskimónum.

Vistu vit, at ritstjórin var so frætt konur í føroyskum, so torðu vit vóna, at hann hevði tikið sær læru av grein okkara og verið meira varðin eina øðru ferð; men eftir tí útlægging, hann hevur gjørt av okkara yvirkrift, tora vit líverri ikki at hava stóra vón um betring. Tó eitt sigir henda neyðarsliga undanfórslan, ið komin er. Aftan fyrri greinina lógu ongar „skumle Hensigter“, tað sigir maðurin sjálvur, og vit trúgva honum uppá orðið. Tað var so, sum vit eisini hlíðu, tað þúra gáalogys, men hugsummarloysi er ikki altíð heilt skaðaleyst.

Eitt geva vit „Føroyatíðindi“ viðhald í, í hesari annars lítiðsigandi grein við „petil“. Tað ræður nóg um, at fáa stórur og betri turkingarpláss til at turka vár og summarfisk úti á, tað kann geva arbeiði til mangar hendur og sleppa okkum undan at selja saltfiskin í Íslandi; men lat okkum leggja til: Tað ræður ikki minni um, at fáa góð, reinlig, rúmlig og prýðulig vaskingarpláss, har reint vatn ikki trýtur. Tað sær ikki væl út, tá útlendingar koma higar og siggja fiskin verða vaskaðan á stóðum, hvar alt slags rusk og óll óhumskia er uttan um, at vaskingarlogurin verður tikin upp av sjónum, har rennur og avlop frá býnum munna út, er heldur ikki nossigt og, sum orðatakið sigur „glogt er gestins eyga“.

Turkingarplássini kunnu væl, sum samferðslumidlarnir nú eru, vera langt burtur frá sjógv; men vaskingarplássini mugu helst vera við strondina, har fiskurin verður lagdur upp. Á mongum stóðum, helst í Havnini, er nú so vorðið, at privatmenn hava lagt inn undir seg nærur hvønn sjóarklett. Var tað ikki ein uppgáva bæði her og har, at kommunurnar tóku jón undir seg so nógvá strend,

sum møgult, og lótu gera rúm- og góð vaskingarpláss, har fiskurin kundi verði settur upp á land fyrri rímuliga leigu. A tilfiskum plássum mátti so verið hildið reint og rudduligt og vatnið mátti ikki trótið.

Ein nossligur og reinligur tilvirkingarmáti vildi verið okkara fiski til miklan frama á útlendum marknaðum. Millum reinforni og skítfornt javnast eingin munur; men millum útuturkaðan og innituturkaðan fisk er vón um, at javna prísnumin við tíðini, tá lagaliga og varðliga verður farið avstað.

F. s.

Mere til „Dimmal“.

„Dimmal“s oplysende Notits om Ibsens Terje Vigen, gav et lille Indblik i Redaktorens aandelige Habitus, men den lille Omgang, som i den Anledning blev givet ham her i Bladet, fremkom dog uden Anelse om, hvilken gruopvækkende Goldhed, der hersker i „Dimmal“. Ledelse. Selv om Udtrykket „at kaste Perler for Svine“, ikke skal bruges her, saa er der dog en vis Følelse til Stede af, at have sigtet for højt, men dette bør tilgives i Tilfældet „Dimmal“, som efter femti Aars daarligheds Virksomhed turde forudsættes at være bleven lidt kultiveret....

„Dimmal“s Redaktor oplyser sine kundskaabstørste Lesere om, at Opsatsen her i Bladet vistnok skulde være vittig. — saa meget har han altsaa kunnet opdage, — men han undlader klogeligt nok at pege paa de Steder, hvor der skal gøres, — mærkeligt nok, for det plejer han gerne, naar han selv laver „Vittigheder“, — men saa falder han pludselig ned af Piedestalen og er bleven fornærmet over „ham Brand“, som Redaktor og Per Gynt som Afholdsmænd. Ja, men kære Hr. Redaktor, dette skulde ogsaa kun være vittigt, og intet andet! Man skal da ikke være saa over-ængstelig for sin Redaktor-Position, den er der nok alligevel paa en Maade! Og „Dimmal“ fik Lejlighed til med Hjælp af Terje endnu en Gang, at forherlige John Bull og forsikre om, at vi er gode Born, der med dybeste Beundring ser op til Verdens-Nationen — og det var da altid noget. Og bliv, som hidtil, bare ved med dette kære, „Dimmal“, og fortæl bare videre om Solslanger, menneskeædende Planter og Torsk, der færdes over Atlanterhavets Dybder, og alligevel ikke færdes over dem, men lad være med, at pille ved literære og andre kunstneriske Værdier. Som nu den værdifulde Oplysning om Belmann som Maler! Rigtig nok foreligger ikke Gran af historisk Grundlag, at Belmann virkelig har malet, og selv om vor Tids smaa „Belmann“er maaske forsøger sig med Maling, behøver man ikke just deraf at slutte, at han ogsaa maa have malet, men har han gjort det, saa var han saa stor en Kunstner, at det næppe vil være rigtigt, at reducere ham til en almindelig Stakitsmører, eller som „Dimmal“ siger, han skulde male „paa Taget.“ Og „han havde malet hele Taget rodt!“ Har da „Dimmal“s Redaktor ikke paa sine utallige Rejser paa Standens Vegne ogsaa strejft Stocholm, og er han ikke, som mange for ham, falden i Beundring over Stocholm Slot, denne ypperligste Repræsentant nordfor Alperne for itale. Højre naissance, og har han ikke op-

daget, at det er uden, hvad man i Almindelighed forstaaer ved et for Beskueren synligt Tag? Hvorfor Pokker da servere sine 333 thorshavnske Abonnenter (Fri-Abonnenter iberegnet), plus alle de andre, saadan noget Vrovl, som at Kongen kommer og ser, at Belmann har malet „hele taget rodt!“ (Kongen kunde jo risikere at modtage Regning for „gjort paa Taget.“) For at det skal skyldes en fejl Oversættelse fra svensk, er utænkeligt. —

Og hvorfor skal nu Redaktøren i sin sygelige Mani for, at gengive gamle, saavel trykte som skrevne Kilder — her navnlig gl. „Dimmalhættinger“ — udlevere gamle Husevraer Skaale til Grin for hans Rejse til Danmark. Han har været udenlands og selvfølgelig oplevet en hel Del, og dette vil han gerne gengive for sine Lands-

mand og maaske helst sætte lidt stærk Kulør paa — det har jo saa mange gjort baade for og efter ham — men Redaktøren burde behandle et saadant Efterladenskab med den fornødne Pietet, og ikke lade Hr. Skaale i Tiden fra 18. Maj til 6. Juli 1814 besøge Thorvaldsens Museum og dér se selve Thorvaldsen lyslevende, naar denne døde allerede den 24. Marts samme Aar og Museet først blev aabnet for Publikum den 18. Septbr. 1818, altsaa 4 Aar efter at Skaale var i København. Thi Skaale har sikkert ikke ment noget ondt med sin Fortælling, — for at bruge en „Dimmal“s Vending —, men „Dimmal“s Redaktor bør holde op med sine Publikationer fra og om „gamle Dage“, naar han har saa ringe Betingelser for at behandle Materialet.

Sandhedssøger.

Regeringen maa indfri sine Løfter til de færøske Fiskere.

Vor Partifælle, Medlem af det nye Lagting, Lærer P. M. Dam, Trangisvaag, er for Tiden paa Rejse i Anledning af de Planer, som Arbejderforeningen »Enigheden«, Tveraa, arbejder med: Oprettelse af et moderne Køle- og Fryseanlæg.

Dam er Arbejderforeningens Tillidsmand i dette storslaede Foretagende, og har udført et stort og paaskønneelsesværdigt Arbejde for hele Trangisvaagsfjordens Arbejdere i denne Sag, ligesom han altid, naar Arbejderne henvender sig til ham, med Raad og Bistand altid er til Disposition og har i saa Henseende udført meget, som er skjult for Offentligheden. Arbejderne kender ham, og har derfor usdet ham til deres Tillidsmand i Forstanderskabet, i Lagtinget og ved Oprettelse af Arbejdernes Køle- og Fryseanlæg.

Dam har under sit Ophold i København aflagt et Besøg paa »Social-Demokraten«s Redaktionskontor, og er her blevet interviewet om færøske Forhold for Tiden. Vi bringer herved nedenstaaende Interview efter »Social-Demokraten«:

— Er Besøget i Danmark af privat Karakter? spørger vi.

— Nej, det er det ikke. Jeg er taget herved for at undersøge Mulighederne for Oprettelse af et Køle- og Fryseanlæg paa Tveraa. Som bekendt har Rigsdagen vedtaget en Lov om Laan til Fiskeriet deroppe. Fiskerne ønsker nu at lægge deres Fiskeri om, saaledes, at de kan eksportere den ferske Fisk, hvorved Muligheden for Eksport til England vil blive betydeligt forøget, ligesom de vil kunne opnaa langt bedre Priser. Men de ønsker ogsaa selv at lede Driften af et saadant Køleanlæg og saa vidt muligt fuldstændig udelukke Storkøbmandenes Indblanding i Driften af disse. Fiskerne er dygtige Folk, der naar de blot holder sammen, kan faa meget ud af deres Erhverv.

For nogen Tid siden indgav Arbejderforeningen »Enigheden« paa Tveraa et Andragende til Regeringen om Laan til et Køleanlæg i Tveraa. Regeringen maa nu indfri sit Løfte om

Laan, saaledes at Fiskerne, der er fattige Folk, kan faa noget mere ud af deres strænge Arbejde paa Havet.

— Hvor meget koster et saadant Anlæg?

— Vi har kalkuleret det til ca. 100,000 Kr. og haaber, at Regeringen vil yde et Tilskud paa 75,000 Kr. Dette vil jeg nu tale med Ministeriet om og Fiskernes Ønske er selvfølgelig ogsaa mit. Vi er allesammen af den Opfattelse, at en Omkæmning af Hjemmefiskeriet vil skaae bedre Kaar for den færøske Fiskeribefolkning.

— Hvorledes udvikler vort Parti sig nu efter det store Fremstød ved Valget?

— Vi er stadig i rivende Fremgang, og faar daglig nye Medlemmer. Vort Blad er af uvurderlig Betydning i dette Arbejde. Fiskerne fylkes tættre og tættre om Socialdemokratiet og har inddraget deres Medlemsblad og sluttet Overenskomst med Social-Demokraten om at fungere som Meddelelsesblad. Alle Meddelelser vedrørende Foreningen optages i Bladet, der selvfølgelig ogsaa bringer alt af Interesse for en Fiskeribefolkning. Jeg er overbevist om, at vi ved næste Valg vil erobre endnu et Par Mandater i Lagtinget, og saaledes ved hvert Valg trænge Antisocialisterne mere og mere ud, indtil vi selv har Flertallet og Magten.

— Hvem bliver Færøernes nye Landstingsmand?

— Det ved jeg endnu ikke; men Effersøe kan næppe gen vælges. Sambandspartiet har for faa Stemmer og han er for meget Antisocialist og arbejderfjendsk til at Socialdemokratiet kan Stemme paa ham. Naar vi nærmer os Valget, finder vi nok en Kandidat, som vi kan stemme paa.

— Hvordan har Foraarsfiskeriet været i Aar?

— Aldeles udmærket. Det har været et Rekordaar, men Prisen paa Fiskeri er meget smaa, saa det økonomiske Merudbytte er ikke stort. Dog synes det at være en lille Fremgang at spore i Fiskernes Indtægter. Helt godt bliver det imidlertid ikke saalænge vi ikke faar moderniseret Fiskesalget, men det baaer vi hurtigst muligt at faa gjort, bl. a. ved Anlæget af et moderne Køle- og Fryseanlæg. Vi har glimrende Helleflynderfangst og ved en bedre Tilberedning af denne herlige Fisk, vil man

kunne oparbejde et stort Marked, f. Eks. i Frankrig.

Men, slutter Hr. Dam, det maa være Fiskerne selv, der leder Driften af disse Anlæg, og som sagt, de venter alle som een, at Regeringen indfried sine Løfter om Laan til Opførelse af Køleanlæg.

Hitt figgjarlaga.

Nú nærkast tíðin, tá menn stevna aftur til tings, og nógvur verða víst tær sakir, sum greiddast skulu úr hondum í ár, eins og tær á, ið farin eru. Lat okkum vóna, at hetta nýggja tíngið, sum saman kemur í ár, fer at virka landi og fólki til gagn, so teir, sum valt hava, kunnu fáa prógv fyrri at teir hava valt rætt.

At doma eftir, hvat »Tingakrossur« skrivur, so verður fýggjarligt sjálvstýri eitt av teim fremstu stórmálum, sum koma fram á tinghórdið. Sum øllum kunnugt, ætla sjálvstýrismenn at virka fyrri sjálvstýri í Føroyum, so Føroyingar kunnu verða sjálvbjargnir í øllum lutum.

Jóannes Patursson hevur greitt frá, bæði í talu og skrift, hvussu vit skulu fáa pening til okkara sjálvstýri; millum annað roknar hann, at vit eiga 110 milliónir krónir hjá Donum, frá teirri tíðini, tá einvaldshandilin var í Føroyum. Hann sigur, at handilin gav eitt yvirskot av 11 milliónum krónum, frá tí hann var stovnaður, til hann var avafturtíkin; og við at rokna peningsvirðið tiggju ferðir so høgt nú, sum tá, fær hann hetta til 110 milliónir.

Hetta er nógvur peningur hjá einum landi sum Føroyar at fáa, uttan at vit leggja eitt oyra til sjálvir.

Tá vit nú skulu krevja henda pening aftur, sum Danir hava lagt til góðar av handli okkara, áðrenn frihandilin kom, so mega vit eisini krevja aftur tann skatt, sum latin bleiv til Noregs frá tí, Sigmundur kravdi hann inn fyrstu ferð, fyrri Noregs Kong, og líka til vit komu saman við Danmark í 1380. Sæst lítið eftir, hvat Danir hava gjørt í Føroyum, ímóti tí vinningi, teir hava haft, minni haldi og tað sæst eftir, at nakað varð gjørt tað tíð, vit vóru saman við Noregi og lótu skatt eystur um hav.

Vegna at vit skulu fáa aftur alt tað virði, sum farið er av landi okkara, og sum vit ikki hava fingið nakað aftur fyrri, so kunnu vit ikki sláa okkum til tols við, bert at krevja frá Danmark og Noregi, men nú mega vit eisini fara longur suður ígjøgnum Europa. Tað er almannakunnugt í Føroyum, at Írar, Bretar, Fransar, Spaníolar og Turkar reindu bæði fólk og fæ her frá oyggjnum, í fleiri hundru ár, og fyrri alt hetta hava vit einki endurgjaldt fingið.

Tá vit skulu fáa nógaldandi tryggingargjald fyrri hvønn mann, ið hesir ránsmenn drupu og meinslaðu, verður hetta eisini at telja milliónir av krónum. Tá vit vænta, at fáa handils-